

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ДС/СС 05/4-02 бр. 495/1-X/9 01.04.2010. године	
--	--

ВЕЋЕ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ
ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој IV редовној седници, 01.04.2010. године – на основу чл. 221. став 1. алинеја 14. и члана 266. Статута Факултета, прихватило Извештај Комисије за докторске студије с предлогом теме за докторску дисертацију: ОБРАЗОВАЊЕ ЖЕНСКЕ ДЕЦЕ У ЈУЖНОМ БАНАТУ (1874-1918), докторанда мр Иване Спасовић.

За ментора је одређен доц. др Арсен Ђуровић.

Доставити: 1х Универзитету у Београду 1х Стручном сараднику за докторске дисертације 1х Шефу Одсека за правне послове 1х Архиви	ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА Проф. др Весна Димитријевић
---	--

Факултет Филозофски
04/1-2 бр. 6/1693
(број захтева)
7.04.2010.
(датум)

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
Веће научних области друштвено-хуманистичких
наука
(Назив већа научних области коме се захтев упућује)

ЗАХТЕВ
за давање сагласности на предлог теме докторске
дисертације

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду
(«Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на предлог теме
докторске дисертације:

Образовање женске деце у јужном Банату (1874-1918)

(пун назив предложене теме докторске дисертације)

историја

НАУЧНА ОБЛАСТ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

Име, име једног од родитеља и презиме кандидата:

Ивана (Бранислав) Спасовић

Назив и седиште факултета на коме је Филозофски фак. у Београду
стекао високо образовање:

Година 1996. дипломирања:

Назив магистарске тезе

кандидата: _____

Банатска војна граница и њено укидање 1872. године

Назив факултета на коме је Филозофски
магистарска теза одбрањена:

Година одбране магистарске тезе: 2003.

Обавештавамо Наставно-научно веће
вас да је

на 1.04.2010. седници одржаној
размотрило предложену тему и закључило да је тема подобна за израду
докторске дисертације.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Весна Димитријевић

Прилог:

1. Предлог теме докторске дисертације са образложењем
2. Акт надлежног тела факултета о подобности теме за израду докторске дисертације

Наслов теме: Образовање женске деце у Јужном Банату 1874-1918.

Образложење теме

Предмет истраживања

Наслов рада „*Образовање женске деце у Јужном Банату од 1874. до 1918. године*“ одређује и предмет истраживања, у тематском, просторном и временском смислу.

Школовање женске деце у другој половини деветнаестог и у првој половини двадесетог века подигнуто је на виши ниво, оснивањем виших женских школа. То је било наставак започетог укључивања женске деце у школски систем и део процеса у коме се развијала нова улога жене у друштву.

Овај нови ток историје кретао се из Западне Европе ка Аустро-Угарској и Кнежевини, од 1882. Краљевини, Србији. Простор Јужне Угарске (Војводине) предњачио је у том погледу, јер је био одређен европским утицајима и везама са матицом Србијом, а условљен законодавством Аустро-Угарске. Јужни Банат издвојен је као засебна целина у односу на остале крајеве Јужне Угарске стога што је више од века, 1764-1872, припадао Војној граници, као њен најисточнији и најмлађи део и отуда је стекао посебности које су га обележавале и после развојачења.

За временски оквир узето је раздобље између 1874. и 1918. године. Његов почетак одредило је укидање Банатске војне границе, после кога је основана Виша женска школа у

Панчеву, а крај-завршница Првог светског рата (1914-1918.).

Тежиште је на Српској вишој девојачкој школи у Панчеву. Како су, по угледу на њу и у оквиру мађаризације, која је уследила после развојачења, основане и три сличне мађарске школе (Мађарска државна школа за женску децу, Мађарска државна виша девојачка школа и Мађарска краљевска државна женска грађанска школа, која је наследила претходне две), као и Женски трговачки течај при Вишој трговачкој школи-и оне су биле предмет истраживања. Такође и Женска занатска школа Добротворне задруге Српкиња панчевачких. Поред ових, виших школа, обухваћене су и основне и предшколаске установе.

Завршетком Првог светског рата (1914-1918.), јужнословенске територије, које су до тада биле под аустроугарском влашћу, нашле су се у новој држави, Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца (Краљевини Југославији). Ове школе и у њој су наставиле континуитет, све до краја Другог светског рата. Та чињеница, поред релативно дугог периода, чини да праћење њихове историје буде сложеније и динамичније. Зато је једно поглавље посвећено и паралели са тим наставком постојања женских школа у Панчеву и околини.

Нагласимо и специфичности настале због постојања женских удружења, која су деловала као национална, али подстакнута постојањем сличних, или уопште женских, чак и сасвим левичарских, у Европи и сарадњом са њима.

Циљ истраживања

Како је тежиште истраживања на проучавању школа за женску децу у једном од простора насељених претежно српским становништвом, намеће се да циљ, поред самих образовних установа, буду и место жене у друштву и њена улога у развоју националне свести.

Тај положај жене био је обележен државном политиком, дакле законодавством Аустро-Угарске, али и припадношћу одређеном народу и-традицијом. Зато је и циљ овог истраживања усмерен једнако ка званичним актима и ка покушају да се дође до сазнања о свакодневном и приватном животу. Потпуности истраживања доприноси и сагледавање из углова свих актера и аспеката школског живота: власти, наставника, ученица, њиховог слободног времена, као и њиховог статуса у друштву, од куће из које ученице потичу, до живота који их је чекао по завршетку школовања.

Потребно је и да се истакну различитости између појединих школа, од којих је зависило и који су крајњи домети које су те установе себи зацртале као циљ, дакле, и какав је био смисао и значај њиховог постојања.

Циљ је и да се обухвате сви фактори који су пратили постојање женских школа: спољашњи (с обзиром на допирања идеја европских покрета за еманципацију жена), политички (који су били вођени различитим идеолошким мотивима), друштвено-економски и културни, везе са сродним установама, добротворним удружењима, одатле и са сународницима, али и са интернационалним организацијама. Женски покрет код Срба био је аутентичан по оријентацији ка националном и то се нарочито види у програмима женских школа.

Да би циљ био и остварив, начин истраживања морао је да буде слојевит и разнолик по врстама извора, чак и научних дисциплина.

Основне хипотезе

С обзиром на европску основу проблема запостављености жене у друштву, који је отворио 19. век и на путеве освајања слобода, који су, зависно од околности и мотива, били разнолики, намећу се претпоставке које треба да буду потврђене (или не) овим истраживањем. Оне су усклађене с његовим предметом и циљем.

После тог посматрања у ширем, географском и социјалном, контексту, намеће се очекивање да је устројство Хабзбуршке монархије, која се нашла у национално-револуционарном вртлогу 19. века, било пресудно за оснивање и постојање женских школа. Ништа мањи значај немају укидања феудализма (1849.) и банатског дела Војне границе („наслоњеног“, преко Дунава, на северну границу Кнежевине Србије, која је управо била добила градове у том, пограничном делу), после пораза Аустрије од Пруске 1866. и пристанка Беча на Аустро-Угарску нагодбу 1867. С њима је повезано и укидање кућних задруга, што је веома важно за разумевање нове улоге жене, чак и у сеоским срединама.

У српским срединама, национални елеменат показао се као битнији у наглашавању потребе за уздизањем жене, него што су били аргументи европских феминистичких покрета (борба за женску економско-политичку самосталност и равноправност). То је било поспешено укључивањем граничара у политички живот и, још више, мађаризацијом.

Даље хипотезе задиру у проблем промене које доносе сам почетак 20. века, с научно-техничким новинама, али и Првим светским ратом 1914-1918, који је прекинуо претходно започете процесе. Версајска мировна конференција 1919-1920. означила је нови курс којим је требало да се крећу државе, народи и друштва. За јужне Словене највећу промену доноси настанак заједничке државе 1918. године, када су се у истом политичком, економском и културном поретку нашли крајеви обележени потпуно различитим географско-историјским идентитетима.

Очигледно, димензије држава и друштава подједнако одређују очекивања од бављења образовањем женске деце у јужном делу Баната, на размеђи историјских раздобља, али не треба занемарити ни однос јавног и приватног, који је код проучавања живота школе неизбежан.

Метод истраживања

Истраживање подразумева налажење, компаративну анализу и тумачење извора и литературе, која се директно, или посредно, односи на тему. Такође и интердисциплинарни (пored историографског и правни, етнографско-антрополошки, социолошки, педагошки) приступ, статистичку методу и обраду статистичких података и тематско-хронолошко приказивање целине.

У том смислу, први корак било је коришћење све расположиве необјављене грађе која се налази у Историјском архиву у Панчеву (ИАП), почев од Фонда Магистрата, преко школских и Фонда Доброволне задруге Српкиња, до фондова и збирки професора Живановића и породица Алексић-Смедеревац, Драгичевић и Јагодић. Малу, али битну помоћ пружа и грађа Историјског архива у Белој Цркви. Незаобилазни су и Фондови

Министарства просвете и црквених послова, Министарства иностраних дела-ППО, Друштва „Свети Сава“ и Стојана Новаковића, из Архива Србије. Такође, Историјска збирка Архива САНУ у Београду, грађа Рукописног одељења Матице српске и Архива Војводине у Новом Саду .

Објављени извори:

Извештаји Српске више девојачке школе у Панчеву, Споменица Учитељске школе у Сомбору, Игњатовић Јаков, *Мемоари*, Нови Сад, 1989, Исти, *Публицистички списи 1*, Нови Сад, 1989, Јовановић Владимир, *Успомене*, Београд, 1988, Јовановић В, Распис о школским „каштигама“ из 1870, Мешовита грађа, књига 28, Историјски институт Београд, 2007, 117-126, Крестић В. Петар, *Аутобиографија Константина Пеичића*, Мешовита грађа, књига 28, Историјски институт Београд, 2007, 125-155, Лилић Борислава, *Извештај изасланика Милоша С. Милојевића о стању школа у окрузима Нишком, Пиротском, Врањском, Топличком и Ужичком*, Споменик бр.142, Одељење историјских наука САНУ 15, Београд, 2005, 75-125. Миладиновић Ж, *Тумач повластица, закона, уредаба и др. наређења српске народне аутономије у Угарској, Хрватској и Славонији*, Нови Сад, 1897, Исти, *Из породичне преписке Симе Матавуља*, Нови Сад, 1955. Нушић Бранислав, 1915, *Мемоари*, Пирот, 2010, Утјешеновић Огњеслав Острожински, *Војна крајина и Устав*, 1861, Христић Н. Коста, *Записи старог Београђанина*, 1987, *Школство Србије 1804-1918*, документи и казивања, Београд, 1980.

Штампа:

Панчевац, Српкиња, Посестрима, Женски свет, Једнакост, Домаћица, Јавор, Југословенски дневник, Банатски весник, Летопис Матице српске, Годишњак СКА, Иформатор ИАП, Шумадијски анали, Архивска пракса, Настава и васпитање,

Етнолошке свеске, Светоандрејски зборник, Годишњак за друштвену историју, Зборник матице српске.

Структура рада

Предговор

Увод

Банат и Банатска војна граница у другој половини 19. века

Први део: Уставно-правни положај жене – нова улога жене у друштву у Европи крајем 19. века

Положај жене у Аустро-Угарској монархији

Жена у српском друштву-између патријархалног и модерног

Други део: Образовни систем у Аустро-Угарској у другој половини 19. века

Државна политика у образовању-Министарства просвете

Надзорна служба

Предшколско образовање

Основно образовање

Средњошколско и стручно образовање, Сомборска препарандија

Страни заводи, мађарске образовне установе

Трећи део: Приватни живот

Укидање кућних задруга,

Свакодневни живот и обичаји,

Ћачко одевање

Слободно време,

Активност у женским и хуманитарним удружењима;

Четврти део: Жена у јавном животу Баната

Новине и часописи

Штампа о улози жене у друштву

Школски часописи

Пети део:

У новој држави-Краљевини СХС

Закључак

Извори и литература

Биографија кандидата (матични број: 2107972796413)

Ивана (Бранислав) Спасовић рођена је 21. јула 1972. године у Пироту. Основну школу завршила је у Варди, гимназију у Бајиној Башти, а студије историје 1996. на Филозофском факултету у Београду, на коме је магистрирала 2003. године, на тему „*Банатска војна граница и њено укидање 1872. године*“.

Од 1996. до 2009. године радила је као професор историје у Економској школи у Земуну.

Учествовала је у изради *Образовних стандарда за крај обавезног образовања*, за предмет историја, у организацији Министарства просвете Републике Србије и Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања.

Сарадник је у писању *Српског биографског речника*, *Српске енциклопедије* и *Лексикона српских градова*..

Од 1. септембра 2009. запослена је у Историјском архиву у Панчеву.

Библиографија

Историја, уџбеник за први разред средњих школа економске и правне струке, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Банатска војна граница и њено укидање 1872, Историјски архив у Панчеву, Панчево, 2004.

Споменица Економске школе „Нада Димић“ у Земуну (1883-1998.), Земун, 1998.

Рецензије и предговори издањима Историјског архива у Панчеву: Миховил Томандл, *Историја Панчева*, Панчево, 2003.

Исти, *Владимир Јовановић, прилог културно-политичкој историји Србије* (у штампи)

Исти, *Панчево у Првом светском рату; Уништење трију монографија у Панчеву после ослобођења 1918; Моји сусрети са Урошем Предићем* (у штампи)

Франческо Гризелини, *Покушај проучавања природе и историје Баната*, Панчево, 2008.

Драган Момчиловић, *Цариградске судбине*, Историјски архив у Панчеву, Панчево, 2008.

Срета Пецињачки, *Баранда* (у штампи)

Наставно-научном већу Филозофског факултета
Универзитета у Београду

Молба

Молим вас да ми дозволите пријаву докторске теме:
„Образовање женске деце у Јужном Банату од 1874. до 1918.
године“.

Достављам и сагласности продекана за наставу Филозофског
факултета у Београду и ментора доц.др Арсена Ђуровића,
биографију и библиографију, уверење о завршеним
магистарским студијама, уместо магистарске дипломе која је у
изради, образложење теме и уплатницу.

мр Ивана Б. Спасовић
Иванковачка 22, стан 3
11000 Београд
069/13-30-621

Литература:

Аријес Филип, Диби Жорж, *Историја приватног живота*, Београд, 2003.

Ациган Љубица, *Српска педагошка периодика у Угарској*, Нови Сад, 1986.

Bohm, Monographie der Stadt Pancsova, 1903.
Manuscript,

Бешлин Бранко, *Европски утицаји на српски либерализам од 1848. до средине 80-их година XIX века*, Нови Сад, 2005.

Ваничек Фрања, *Историја Војне границе*, 1875.

Васић Павле, *Уметничка топографија Панчева*, Нови Сад, 1989.

Вијатов Живан, *Томашевац*, Панчево, 2009.

Врчевић С. Вук, *Три главне народне свечаности: Божић, крсно име и свадба*, Панчево, 1883.

Вујић Максим, *Православна српска парохија у Добрици крајем 1901*, Панчево, 2005.

Вулетић А, Мијаиловић Ј, *Између посела и балова*, Београд, 2005.

Вучетић Радина, *Европа на Калемегдану*, Београд, 2003.

Гавриловић Никола, *Образовање девојака у српском грађанском друштву у Угарској почетком 19. века*, Светоандрејски зборник 1, Београд, 1987, 187-201.

Исти, *Стање школа на територији Немачко-банатске регименте, Илирско-банатског батаљона и војних комунитета на крају школске 1839.*

Гавриловић Славко, *Друштвено-економско стање Срба у Хабзбуршкој монархији, од краја 18. до средине 19. века*, Београд, 1983.

Исти, *Српски покрет у Револуцији 1848-49*, Нови Сад, 1998.

Исто, *Из привредне и друштвене историје Батаљона*, у Зборнику *Шајкашка 2*, Нови Сад, 1975, 187-341.

Галамбош Тибор, *Развој основног образовања у Ковину*, Информатор ИАП

Гаћеша Никола, *Шајкашка између два рата*, у Зборнику *Шајкашка, Други део*, Нови Сад, 1975, 429-499.

Гикий Радмила, *Милица Стојадиновић Српкиња*, у: М. С. Српкиња, *У Фрушкој гори 1854*, Београд, 1985.

Григоријевић Јован, *Грађа за историју неких банатских села*, „Јавор“, Нови Сад, 1880.

Данкан Исидора, *Мој живот*, Београд, 2000.

Девећ-Убавић С, *Српска социјалдемократска партија и женски покрет у Србији 1903-1914*, у Токови револуције, 1, Београд, 1967, 212-218.

Димитријевић-Стошић Д. Полексија, *Посела у старом Београду*, Београд, 1965.

Димић Љубодраг, *Културна политика Краљевине Југославије*, Београд, 1996.

Ђуровић Арсен, *Модернизација образовања у Краљевини Србији 1905-1914*, Београд, 2004.

Енгел Франц Штефан, *Опис Краљевине Славоније и Војводства Срема*, Нови Сад, 2003.

Ердеи Илдико, Јукић Едвард, Брујић Драган, *Илустровани водич кроз Српску Спарту*, Панчево, 1998.

Ердеи Илдико, *Феномен граничних простора*, Информатор ИАП, 1995.

Ерлер Ј.Ј, *Банат*, Панчево, 2003.

Женар Василиј, *Опис места Баранде 1859*, Јавор, 1880.

Живанов М, *Панчевачка библиографија*, Панчево, 1984.

Ивановић Дарко, *Српски учитељи из Хабзбуршке монархије у Србији (1804-1858.)*, Београд, 2006.

Јанкулов Борислав, *Колонизација Војводине у 18. и 19. веку*, Панчево, 2003.

Исти, *О Адаму Косанићу, јунаку из 1848-49*, рукопис

Кириловић Димитрије, *Помађаривање у бившој Угарској*, Нови Сад, 1935.

Исти, *Српске основне школе у 18. веку*, Карловци, 1929.

Ковачевић Иван, *Стратегија етнoлoшких истраживања*,
Етнoлoшке свеске 4, Београд, 1982.

Костић Лаза, *О политици, о уметности*, Други део, Нови Сад,
1990, 117-121.

Костић Страхиња, *Споменица Учитељске школе у Сомбору*

Крестић Василије, *Историја српске штампе у Угарској (1791-1914.)*, Нови Сад, 1980.

Исти, *Хрватско-Угарска нагодба 1868*, Београд, 1968.

Исти, *Од развојачења Батаљона до стварања Краљевине СХС*,
у: Шајкашка 2, Београд, 1975.

Крестић Василије, Љушић Радос, *Програми и статути српских политичких странака до 1918*, Београд, 1991.

Крестић В. Петар, *Српско привредно друштво „Привредник“ (1897-1918.)*, Београд, 2002.

Крнета и група аутора, *Историја школа и образовања код Срба*,
Београд, 1974.

Лебл Арпад, *Комунална привреда и грађанске партиције Војводине (1887-1918.)*, Нови Сад, 1971.

Љушић Радос, *Развој Универзитета у Београду; Од Велике школе до Лицеја (1808-1838)*, у: *Србија 19. века*, књига 2,
Београд, 1998, 86-93, 234-250.

Магазиновић Мага, *Мој живот*, Београд, 2000.

Мајер Андреас, *Опово, прилози за монографију*, Панчево, 2001.

Марковић Ј. Предраг, *Сексуалност између приватног и јавног у 20. веку, у књизи: Приватни живот код Срба у 20. веку* (приредио М. Ристовић), Београд, 2007, 101-131.

Марковић-Димитријевић Светлана, *Дама од лепих степеница (Наша прва жена архитекта-Јелисавета Начић)*, „Политикин забавник“, Београд, 2005.

Матијевић Борис, *Рад Мите Топаловића у СВДШ у Панчеву*, Информатор ИАП, 1995.

Малуцков Мирјана, *Ношња Панчева и околине*, Нови Сад, 1995.

Матић М. Андрија, *Саборски одбор и српске школе у Угарској*, Нови Сад, 1901.

Миланковић Милутин, *Успомене, доживљаји и сазнања*, Београд, 1997.

Милекер Срећко, *Историја Банатске војне границе*, Панчево, 2004.

Исти, *Историја градова и градског развића у Банату*, Панчево, 2004.

Митровић Мирко, *О српским школама у Карловачко-варадинском генералату, 1772-1804.*, у: *Зборник о Србима у Хрватској*, 3, Београд, 1995.

Исти (са Славком Гавриловићем), *Прилог историографији Војводине (1699-1849.)*, Нови Сад, 1975.

Милојевић-Шуловић Љиљана, *Век доброте, Првих сто година Кола српских сестара*

Милутиновић Никола, *Из поверљивих извештаја новосадског великог жупана Андреје Флата*, Нови Сад, 1954.

Младеновић Божица, *Рат и приватност, Први светски рат*, у:
Приватни живот код Срба у 20. веку (приредио М. Ристовић),
Београд, 2007, 771-796.

Ненадовић Љубомир, *О здравственим приликама у Панчеву*,
Панчево, 1891.

Нешковић Мита, *Историја српских школа у Аустро-
Угарској монархији*, Сремски Карловци, 1897, 119-
120.

Непознати аутор, *Летопис Песка*, ИАП

Непознати аутор, *Монографија Банатске Дубице*, ИАП

Николић Лазар, *Хроника места Добрица у Банату*, Панчево,
2003.

Николова Маја, *Школовање женске младежи у Србији до 1914*,
у: *Србија у модернизацијским процесима 19. и 20 века*, Београд,
1988, 73-83.

Обренић Драгана, *Жене и право гласа*, у: Адријана Захаријевић,
Неко је рекао феминизам? Како је феминизам утицао на жене
21. века, Београд, 2009.

Огњановић М. Андрија, *Граничарске народне школе и њихови учитељи на територији Војводине од 1774. до 1872*, Нови Сад, 1964.

Пантић Драго, *Актуелност педагошке критичке мисли Светозара Марковића*, у: *Зборнику радова Живот и дело Светозара Марковића*, Београд, 1997, 503-523.

Перишић Мирослав, *Жена у друштвеном животу у Србији у другој половини 19. века*, Токови историје 1-2, Београд, 1994.

Исти, *Ваљево, град у Србији крајем 19. века*, Ваљево, 1997.

Перовић Латинка, *Модерност и патријархалност кроз призму државних женских институција: Виша женска школа (1863-1913.)*, у: *Србија у модернизацијским процесима 20. века*, Београд, 1998, 141-163.

Петрановић Бранко, *Историја Југославије (1918-1978.)*, Београд, 1978.

Петровић Мита, *Поука о кућарству за учитељске и више девојачке школе, као и за домаћу употребу*, Панчево, 1876.

Пецињачки Срета, *Панчевачки дистрикт 1717-1773*, Нови Сад, 1985.

Исти, *Граничарска насеља Баната (1773-1810.)*, Нови Сад, 1982.

Попов Чедомир, *Светозар Марковић о еманципацији жена*, Зборник Матице српске за друштвене науке, 32-33, Нови Сад, 1962, 124-136.

Поповић Бојана, *Одевање и мода у Србији у првој половини 20. века*, : *Приватни живот код Срба у 20. веку* (приредио М. Ристовић), Београд, 2007, 318-342.

Поповић Ј. Душан, *Срби у Војводини*, други (од Карловачког мира 1699. до Темишварског сабора 1790.) и трећи део (19. век), Нови Сад, 1990.

Поткоњак Никола, *Институције за образовање учитеља у Срба*, у: Алманах Учитељског факултета у Сомбору, 1998.

Исти, *Образовање учитеља у Србији*, Учитељски факултет у Ужицу, 2006.

Прошић-Дворнић Мирјана, *Одевање у Београду у 19. и почетком 20. века*, Београд, 2006.

Прпа-Јовановић Бранка, *Процеси модернизације и положај жене у Србији током 19. и прве половине 20. века, Србија у модернизацијским процесима 20. века*, Београд, 1994, 361-367.

Пупин Михајло, *Са пашњака до научењака*, Београд, 1996.

Радовановић Стеван, *О знаменитим Српкињама 19. века*, Земун, 2006.

Ранковић М. Љубомир, *Икона Цркве и благо света*, Шабац, 2008.

Ратковић Милош, *Монографија села Мраморка у Банату*, Нови Сад, 1962. kod sela!89-94.

Рокаи Петар, Ђере Золтан, Пал Тибор, Касаш Александар, *Историја Мађара*, Београд, 2002.

Секулић Исидора, Савић-Ребац Аница, *Друштвени положај жена у Војводини и почетак њиховог школовања*

Секулић Исидора, *Личност наставнице у школи*, Просветни гласник, 1920.

Селимовић Сеад, *Организација и рад учитељских школа у БиХ у периоду 1918-1929*, Архивска пракса 12, Тузла, 2009.

Семјан Миша, *Историја крајишника и кућне задруге у ратној држави*, Београд, 1960.

Скерлић Јован, *Историјски преглед српске штампе 1791-1911*, Београд, 1911.

Спасовић Ивана, *Банатска војна граница и њено укидање 1872. године*, Панчево, 2004.

Срдановић-Барић Олга, *Панчевачка Српска виша девојачка школа и њен значај у прошлости Војводине*, Настава и васпитање, часопис за педагошка питања, 9-10, Београд, 1958.

Сремац Стеван, *Поп Ђира и поп Спира*, Београд, 2004.

Станков Љиљана, *Ђачко одевање у Србији од средине 19. века*, Шумадијски анали 4, Крагујевац, 2008.

Станојевић Станоје, *Историја српскога народа*, Београд, 2008.

Стојадиновић Милица Српкиња, *У Фрушкој гори 1854*, 1985.

Стојаковић Г, *Знамените жене Новог Сада*, Нови Сад, 2001.

Стојков Гига, *Ослобођење Панчева*, Београд, 1938.

Столић Ана, *Краљица Драга*, Београд, 2000.

Иста, *Савка Суботић, слика једног света*, предговор књизи: Савка Суботић, *Успомене*, Београд, 2001.

Иста, *Друштвени идентитет учитељица у Србији 19. века*, Годишњак за друштвену историју, 3

Stopfer M, *Lehrbuch über die Grundgesetze der Karlstadter, Warazdiner, Banal, Slavonischen und Banatischen Militargrenze*, 1840, 130

Суботић Савка, *Успомене*, Београд, 2001.

Тејлор Џ. П, *Хабзбуршка монархија*, 1990.

Тешић Владета, *Школство у 19. веку*, Историја Београда, Београд, 1974.

Исти, *Морално васпитање у школама Србије 1830-1878*, Београд, 1974.

Исти, *Школе и настава, у: Историја српског народа 6/2*, Београд, 1983, 506-551.

Тимотијевић Мирослав, Михаиловић Радмила, *Катарина Ивановић, прва српска сликарка*, Београд, 2004.

Тимотијевић Мирослав, *Буђење модерне приватности*, Београд, 2006.

Томандл Миховил, *Историја Панчева*, Панчево, 2003.

Исти, *Светислав Касапиновић*, биографија, Панчево, 1940.

Исти, *Владимир Јовановић, прилог културно-политичкој историји Србије*, рукопис

Исти, *Панчево у Првом светском рату*, рукопис

Тодоровић Неда, *Женска штампа и култура женствености*, Београд, 1987.

Трговчевић Љубинка, *Прича једне краљице*, у: Краљица Наталија, *Моје успомене*, Београд, 1999.

Иста, *Образовање као чинилац модернизације Србије у 19. веку, Србија у модернизацијским процесима 20. века*, Београд, 1994, 217-233.

Иста, *Школовање девојака у Србији у 19. веку*, у: *Образовање код Срба кроз векове*, Београд, 2003, 81-89.

Иста, *Српска интелигенција у 19. веку, западни и источни утицаји*, у: *Европа и Срби*, Београд, 1995, 261-275.

Иста, *Генерације интелектуалаца или генерације образованог грађанства у Србији 19. века*, у: *Српске политичке генерације 1788-1918*, ИИСАНУ, 1998, 47-55.

Трнавац Недељко, *Индиферентност према школовању женске деце у Србији 19. века*, у: *Србија у модернизацијским процесима 20 века*, Београд, 1994, 55-73.

Ђелап Лазар, *Кућна задруга у Војној граници*, Н. Сад, Задружни архив за 1957. св. 5

Ђунковић Срећко, *Школство у периоду до Првог светског рата*, у: *Просвета, образовање и васпитање у Србији*, Београд, 1971.

Ђурчин Милан, *Панчево као културно средиште*, у књизи: М. Томандл, *Споменица ПСЦПД, 1838-1938*, Панчево, 1938.

Hantsch Hugo, *Geschichte Osterreichs 1648—1918*, Zweiter band, Graz-Wien-Koln, 1968.

Хобсбаум Ерик, *Доба екстрема, историја кратког 20. века 1914-1991*, Београд, 2004.

Hostinek Josef, *Die K.K. Militargrenze, ihre Organisation und Verfassung*, 1-2, Wien, 1861.

Чупић Симона, *Приватни призори као сведочанства епохе (1900-1941.)*, у: *Приватни живот код Срба у 20. веку* (приредио М. Ристовић), Београд, 2007, 689-706.

Чурић Радослав, *Српске више девојачке школе у Војводини*, Нови Сад, 1961.

Шимуновић-Бешлин Биљана, „Куда ћемо нашу децу ћаке“, у: *Приватни живот код Срба у 20. веку* (приредио М. Ристовић), Београд, 2007, 238-267.

Иста, *Матица напредних жена-секција Матице српске 1918-1941*, у *Зборнику радова Положај жене као мерило модернизације Србије у 19. и 20. веку*, Београд, 1998, 174-183.

Иста, *Школе у Срему између два светска рата*, Споменица Историјског архива „Срем“, св. 3, Сремска Митровица, 2004, 9-29.

Иста, *Образовање „за хлеб“ -занатско и трговачко школство у Војводини између два светска рата у: Образовање код Срба кроз векове*, Београд, 2003, 251-274.

Иста, *Просветна политика у Дунавској бановини 1929-1941*. (докторска дисертација у рукопису)

Шапоња Ненад, *Антологија старе новосадске приче*, Нови Сад, 2003.

Schwicker Johan Heinrich, *Geschichte des Temeser Banats*, Pest, 1872.

Isti, *Geschichte der Osterreichieschen Militargrenze*, Wien-Teschen, 1883.

Шкодрић Љубинка, *Министарство просвете и вера у Србији, 1941-1944*, Београд, 2009

Штегер Рудолф, *Бела Црква, војнограничарски и коморски период*, Бела Црква, 1983.

Исти, *Бела Црква у периоду Војне границе*, Школство, Информатор ИаБЦиП, 19

Наставно-научном већу Филозофског факултета у Београду

Одлуком Већа изабрани смо у комисију за стручну оцену теме докторске дисертације коју је пријавио кандидат мр Иване Спасовић под насловом : **"Образовање женске деце у јужном Банату (1874-1918)." У складу са одредбама Закона о високом образовању и Статута Филозофског факултета, слободни смо да изнесемо следеће мишљење**

Образложење

Образовању женске деце мало је посвећено пажње не само у научној историографији, већ и у истраживањима (радовима) других сродних дисциплина, као што су то историја педагогије, социологија, филозофија али и етнологија и антропологија. Управо је то разлог да се овој теми посвети много више простора, пре свега када је реч о изради мастер радова односно докторских дисертација. Тим пре што постоји знатан део необјављених извора похрањених у домаћим и страним установама културе, који обезбеђују потребну изворну основу за проучавање и даљи развој истраживања у овој области. Отуда је сваки истраживачки напор учињен у том правцу више него добродошао, јер се њиме обогаћују сазнања али и унапређује методологија научно-истраживачког рада, не само у научној историографији већ и у напред поменутих дисциплинама.

Несумњиво је, да тема коју је пријавила мр Ивана Спасовић, по свим аспектима научно-истраживачког рада (изворној основи, оригиналности, дубини и сложености методолошког приступа), представља конкретан допринос развоју научне мисли у овој области истраживања.

То истичемо имајући у виду досадашње резултате истраживања колегинице И.Спасовић, која се током минуле деценије озбиљно бавила историјом Бантске војне границе крајем 18. и прве половине 19. века, без којих би истраживање теме посвећене образовању женске деце на простору јужног Баната било тешко замисливо па и остварљиво. Заправо, ова истраживања су отворила "простор" и фактички омогућила научну обраду ове теме у форми докторске дисертације.

Банатска војна граница након укидања 1872. године, постаје више него важна за српски народ у двојној Монархији, тим пре што је у минулих сто година чинио већински део становништва на овој територији (границе). Укидање границе није било само значајно са војног аспекта већ пре свега са друштвеног, узимајући у обзир утицај мађаризације који се снажно ширио овим делом Монархије али и самих односа унутар ове, у демографском смислу хетерогене државе, нарочито после револуције 1848. године. То је отворило читав низ других питања важних за суживот, која су се тичала међунационалних односа, али и развоја образовања на свим нивоима, као и положаја жене у друштву који се мењао у Европи у другој половини 19. века. На другој страни, ова територија "наслоњена" на границе Краљевине Србије, имала је свакако значајног

удела за остваривање различитих веза (друштвених, културних, образовних) са матицом, што јој само по себи даје на значају и појачава потребу за даљим свеобухватним истраживањима.

У широком опсегу истраживања колегинице И. Спасовић, наћи ће се тако најважнији моменти везани за друштвени и привредни живот јужног Баната на прелому два века, специфичности демографске структуре, културни и образовни проблеми али и потенцијали ове територије у последњим деценијама Аустро-угарске монархије. Истраживањем се улази у вишеслојну друштвену структуру са циљем да се реконструишу и осветле најважнији сегменти друштвеног живота, али и да се објасни како су настале кључне образовне установе наспрам мађарских, како и у којој мери се оне интегришу у свакодневни живот јужног Баната али и Монархије, мењајући с великим отпорима менталитет и окоштале традиционалне (патријархалне) погледе на место жене у друштву.

Све поменуте чињенице представљају оквир за примену компаративне анализе и понирање у сложени проблем међудржавних односа, али и различитих утицаја који су се ширили на суседну Краљевину Србију, посматраних на нивоу политичких, привредних, културних и образовних комуникација (од државног, институционалног до појединачног нивоа), оствариваних у предвечерје Балканских ратова односно Првог светског рата. Тако се овој теми даје шири смисао и трага се за одговором на питање како се образовање као важан сегмент модернизацијског процеса реформише и сопственом променом мења друштво односно ближе и даље окружење, смањује проценат неписмених и културна заосталост, али и положај жене у друштву. Ове промене и донети су мерљиви са становишта бројности и богатства фактографије коју омогућују сачувани извори (20. архивских фондова и збирки, новине и часописи, необјављена и објављена мемоарска грађа), али и доступна литература, која се само посредно бавила овим проблемом.

Из свега напред изложеног, имајући свакако увид у сачуване изворе и референтну литературу, мишљења смо да пријављену тему кандидата мр Иване Спасовић треба прихватити и с тога предложено Наставно-научном већу да је усвоји и тиме омогући израду докторске дисертације.

У Београду, 09. 03 2010. године

Чланови комисије

Доц.др Арсен Ђуровић, ментор

Проф. др Љубодраг Димић,

Проф.др Љубинка Трговчевић,

Доц. Др Сузана Рајић

Доц.др Наташа Вујисић